

Kirgizsko – monitor ekonomického vývoja **Jún - júl 2017**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy:

Tvorba HDP za 1. polrok 2017 dosiahla 194 mld. KGS (= 2,4 mld. EUR; orientačný prepočet na EUR pri kurze 81,0632 KGS/1 EUR platnom k 02.08.2017), čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje **nárast o 6,4 %**, avšak oproti 1. polroku 2015 (kvôli nízkemu základu v r. 2016) indikuje iný vývoj – pokles o 3,1 %. **Priemyselná výroba za 1-6/2017 vzrástla o 31,6 %** (104,6 mld. KGS/1,3 mld. EUR) oproti poklesu o 19,4 % za 1-6/2016. Služby pritom rástli iba 0,1 %-ným tempom. Rast poľnohospodárskej produkcie v uvedenom období bol 1,2 %. Miera nezamestnanosti koncom júna 2017 dosiahla 7,4 % (62,1 tis. registrovaných nezamestnaných). Priemerná nominálna mzda bola 14 338 KGS (177 EUR).

Celkový obrat zahraničného obchodu Kirgizska za január-máj 2017 predstavoval 2,27 mld. USD a medziročne (oproti 1-6/2016) sa síce zvýšil o 15,8 %, v porovnaní s podstatne úspešnejším 1. polrokom 2015 však poklesol o 13,5 %. Spomedzi krajín Eurázijskej ekonomickej únie Kirgizsko v súčasnosti obchoduje takmer výlučne s Ruskou federáciou (51,8 % obratu) a Kazachstanom (48,2 %). **Vývoz dosiahol 657,7 mil. USD (nárast o 30 %)**, **dovoz 1 614,6 mil. USD (nárast o 10,9 %)**.

Príjmy republikového rozpočtu na obdobie január-jún 2017 dosiahli 64,254 mld. KGS (0,79 mld. EUR) a oproti plánu sa zvýšili o 5,8 %, daňové príjmy predstavovali 41,328 mld. KGS (nárast po 0,7 % oproti plánu). Verejný dlh k 31.05.2017 bol 288,768 mld. KGS (3,56 mld. EUR), z čoho vonkajší dlh činil 263,215 mld. KGS (91,1 %). Na servisovanie verejného dlhu bolo za 6 mesiacov r. 2017 vynaložených 10,462 mld. KGS, t.j. 3,6 % jeho hodnoty. Výmenný kurz KGS voči USD koncom júna 2017 predstavoval 69,1367 KGS/1 USD a oproti júnu 2016 vzrástol o 2,45 %.

2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem:

Rozvoj agrosektora – zavlažovanie

Premiér Kirgizska S. Žeenbekov podpísal 26.07. **vládne nariadenie o národnom programe rozvoja zavlažovania v Kirgizsku na roky 2017-2026**. V komentári uviedol, že v súvislosti s rastom počtu obyvateľstva ide o jednu z priorit jeho vlády, nakoľko väčšina zavlažovacích systémom v krajine sa už využíva 30-40 rokov. Nevyhnutné bude tiež zabezpečiť zavlažovanie nových poľnohospodárskych oblastí, čo podporí ich rozvoj a zlepši sociálno-ekonomickú situáciu. V rámci prípravy nového programu bolo posúdených asi 100 zavlažovacích systémov, ktoré sa nachádzajú na území Kirgizska. Program, ktorý je dobrou príležitosťou pre dodávateľov zavlažovacích systémov, umožní zavlažovať 66,5 tis. hektárov novej pôdy, na 51,08 tis. ha zabezpečí vyššiu výkonnosť závlahy a na 50 tis. ha zlepši melioračný stav poľnohospodárskej pôdy.

Finančné prevody zo zahraničia rastú

Finančné prevody Kirgizov, ktorí pracujú v zahraničí, hlavne v Ruskej federácii, zaznamenávajú v súčasnosti pozitívne tendencie, ktoré by podľa odborných odhadov mali pokračovať minimálne do konca tohto roka. Po tom, ako sa v roku 2016 zvýšili o 21,6 %, za

prvých 5 mesiacov tohto roka stúpili o ďalších 39,2 %. Ich dopad na celkový ekonomický profil krajiny a jej transformáciu, aj napriek tomu, že dosahujú 25 % HDP (1,991 mld. USD v r. 2016), nie je rozhodujúci a prejavuje sa hlavne vo vyššej domácej spotrebe bez využívania finančných prostriedkov na investičné aktivity. Kľúčový význam ruského pracovného trhu pre Kirgizsko podčiarkuje skutočnosť, že až 97% všetkých prostriedkov pochádza z Ruskej federácie. Podiel USA (1,9 %) a Kazachstanu (0,2 %) je skôr symbolický. Počet ekonomických migrantov sa odhaduje na 0,5 milióna osôb, neoficiálne čísla však hovoria o viac ako jednom miliónu Kirgizov pracujúcich v Ruskej federácii (pozn. počet obyvateľov Kirgizska je oficiálne 6,13 mil.). Z hľadiska finančných tokov majú prevody ekonomických migrantov priaznivý dopad na výsledky platobnej a obchodnej bilancie, zabezpečujú devízové príjmy krajiny. Pozitívne vplývajú tiež na stabilitu výmenného kurzu národnej meny SOM (KGS) voči USD, ktorá v roku 2016 posilnila o 0,1 %. Ich hlavný prínos je však v čiastočnom zlepšovaní ekonomickej a sociálnej situácie tej časti obyvateľstva krajiny, ktorej príbuzní pracujú v zahraničí. Sú to hlavne oblasti na vidieku, kde možno pozorovať pokles chudoby, vyššiu životnú úroveň a snahu investovať tiež do vzdelania mladej generácie (považuje sa to za strategickú investíciu do budúcnosti).

3. Energetika / prírodné zdroje / obnoviteľné zdroje energie:

Projekt českej spoločnosti Liglass Trading

Vlna kritiky, ktorá sa spustila na domácej scéne na českú spoločnosť **Liglass Trading**, ktorá vyhrala v Kirgizsku tender na výstavbu 10 malých vodných elektrární a údajne **je pripravená investovať v krajine 500 mil. USD**, nenašla v kirgizských médiách výraznejšiu odozvu. 26.07. bol zverejnený list českého námestníka ministra priemyslu a obchodu V. Bártla adresovaný vedeniu agentúry na podporu investícií Kirgizska, v ktorom sa uvádza, že uvedená spoločnosť pôsobí na trhu energetických služieb od r. 2003 a má za sebou niekoľko úspešne realizovaných projektov nielen v Čechách, ale aj na Slovensku, v Taliansku, Rumunsku a Veľkej Británii. Podľa V. Bártla má uvedená spoločnosť všetky predpoklady pre to, aby podobné projekty úspešne zrealizovala aj v Kirgizsku, kam plánuje pritiahnúť aj ďalšie firmy z Českej republiky. Kirgizské médiá taktiež zverejnili informáciu o tom, že český prezident M. Zeman sa o spoločnosti Liglass Trading rozprával z kirgizským prezidentom A. Atambajevom počas jeho návštevy výstavy EXPO 2017 v Astane (09.06.). Podľa jeho slov išlo o štandardný postup, nakoľko na podobných stretnutiach sa vždy hovorí o záujmoch českých firiem. Pokiaľ Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR informuje, že ide o perspektívne firmy, prezident lobuje za ich záujmy.

Spoločnosť General Electric bude pôsobiť na energetickom trhu

Výbor pre priemysel a energetiku Kirgizska informoval 10.07. o podpise memoranda o porozumení s americkou spoločnosťou General Electric, ktorého cieľom je hľadanie a analýza možností výstavby, rekonštrukcie a modernizácie vodného energetického potenciálu Kirgizska, rozvoja energetickej infraštruktúry, prepravy a distribúcie elektrickej energie. V rámci uvedených projektov by mali byť využívané moderné digitálne technológie a riešenia dodávané spoločnosťou General Electric.

4. Medzinárodné hospodárske vzťahy / obchodná politika / regionálna spolupráca:

Prínosy členstva v EEÚ

Minister hospodárstva Kirgizska A. Kožošev vo svojom **hodnotení prvých dvoch rokov členstva Kirgizska v Eurázijskej ekonomickej únii** uviedol (20.07.), že sa podarilo podstatne zlepšiť podmienky prístupu domácich výrobcov na trhy hlavných obchodných

partnerov (Ruská federácia a Kazachstan), čo sa prejavuje v pozitívnom vývoji exportu, hlavne potravinárskych výrobkov. Hlavným nástrojom podpory exportne orientovaných agropotravinárskych firiem je Rusko-kazašský fond, ktorý už domácim producentom poskytol úvery na 750 projektov v celkovej výške 242 mil. USD. Na podporu aktivít malých a stredných podnikov bol vytvorený tiež špeciálny garančný fond, ktorý firmám poskytuje rôzne druhy úverov.

Úver na integráciu do Eurázijskej ekonomickej únie

Úver Kirgizsku vo výške 100 mil. USD schválil Mažilis Parlamentu Kazachstanu dňa 15.06. Určený je na financovanie cestovnej mapy Kirgizska pri jeho integrácii do Eurázijskej ekonomickej únie a bude realizovaný formou poskytovania vopred dohodnutých služieb, zariadení, tovarov, vzdelávania a finančných prostriedkov. Úver bude poskytnutý v niekoľkých tranžiach, prvá vo výške 41,038 mil. USD je určená na zlepšenie kvality colných služieb, výmeny informácií, protipožiarnej ochrany, sanitárno-epidemiologickej kontroly, fytosanitárnych a veterinárnych opatrení.

Nové nástroje proexportnej politiky

Minister hospodárstva Kirgizska A. Kožošev na TK 25.07. informoval o **novom projekte financovania exportne orientovaných podnikov**, na základe ktorého bude do konca r. 2017 vydelená zo štátneho rozpočtu suma **3,5 mld. KGS (43 mil. EUR)** určená na financovanie aktivít firiem exportne orientovaných firiem. Exportné úvery vo výške max. 250 mil. KGS (3,1 mil. EUR) na jednu operáciu budú môcť čerpať firmy z oblasti spracovateľského priemyslu, ktoré vo svojom výrobnom procese využívajú viac ako 50 % domácich surovín a materiálov. Novú úverovú linku budú môcť využiť aj firmy pôsobiace vo sfére ľahkého priemyslu (výroba textilu, odevov, obuvi, agropotravinárske firmy, logistické centrá), ktoré sú exportne orientované alebo ich produkcia nahrádza tovary z dovozu. Základná úroková sadzba na uvedenú kategóriu exportných úverov je 10 % p.a., splatnosť 3 roky na spotrebný tovar a 5 rokov na základné prostriedky.

Misia EIB

Viceprezident Európskej investičnej banky Vazil Hudák na TK 31.05. v Biškeku informoval o **týždňovej misii EIB, cieľom ktorej bolo posúdiť nové projekty banky v krajine**. Ako uviedol, dôraz v nasledujúcom období bude kladený na podporu rozvoja vidieckych oblastí a poľnohospodárskeho sektora, ktoré sú kľúčovým pilierom kirgizskej ekonomiky. EIB pôsobí v Kirgizsku od roku 2014, **krajine doposiaľ poskytla 2 úvery v celkovej hodnote 90 mil. EUR**. Prvý projekt bol určený na financovanie elektrickej prenosovej siete „Stredná Ázia – Južná Ázia“, druhý bol zameraný na projekty vodného hospodárstva a spracovania pevného odpadu.

Úvery Saudského rozvojového fondu na podporu vzdelávania

Kirgizský parlament schválil 22.06. dohodu medzi Kirgizskom a Saudským rozvojovým fondom o poskytnutí úveru vo výške 30 mil. USD, ktorý bude určený na výstavbu 16 nových vzdelávacích zariadení v rôznych regiónoch Kirgizska s kapacitou od 150 do 550 študentov.

Odpísanie dlhu voči Ruskej federácii

Ministri financií Kirgizska a Ruskej federácie A. Kasymalijev a A. Siluanov podpísali 20.06. **protokol o odpísaní dlhu Kirgizska voči Ruskej federácii vo výške 240 mil. USD**. Celkový dlh Kirgizska voči Ruskej federácii od roku 2012 predstavoval 488 mil. USD a postupne bol odpísaný v r. 2013 (188 mil. USD) a v r. 2016-17 (60 mil. USD).

Finančná pomoc zo strany NSR

Podľa informácie Ministerstva hospodárstva Kazachstanu zo 06.07. **poskytne vláda NSR Kirgizsku finančnú pomoc vo výške 40,1 mil. EUR**, ktorá bude určená na projekty bilaterálnej spolupráce realizované v rokoch 2017-18. Z uvedenej sumy bude 21,1 mil. EUR určených na projekty technickej spolupráce a 19 mil. EUR na projekty finančnej spolupráce s hlavným zameraním na udržateľný ekonomický vývoj, podporu zamestnanosti a zdravotnú starostlivosť.

Ratifikácia dohody o ochrane a podpore investícií s Gruzínskom

Prezident Kirgizska A. Atambajev podpísal 26.07. zákon o ratifikácii Dohody o podpore a vzájomnej ochrane investícií medzi vládou Kirgizskej republiky a vládou Gruzínska, ktorá bola podpísaná v Tbilisi 13.10.2016. Kirgizský parlament schválil príslušný zákon 21.06.2017.

Zdroj: Kabar KG, Ministerstvo financií KG, AKI Press, 24 KG, Tazabek, KG News, FOR KG, Novosti KG, CA News, Gazeta KG

Vypracoval: Ján Galoci, radca
Astana, 31.07.2017